

Dostęp do informacji o finansowaniu inwestycji środowiskowych w opinii społeczeństwa

Wstęp

W każdym nowoczesnym społeczeństwie ochrona środowiska zajmuje ważne miejsce. Wiele procesów przemysłowych związanych jest z powstawaniem odpadów. Rosnąca masa odpadów wymaga zastosowania wydajnych metod ich przekształcania i unieszkodliwiania, co wiąże się z potrzebą wdrażania nowych technologii i tworzenia nowych instalacji. Inwestycje z zakresu ochrony środowiska wymagają dużych nakładów finansowych [Uchwała... 2010; Ustawa... 2012]. Obiekty przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, takie jak spalarnie lub kompostownie, stanowią źródło konfliktów społecznych [Kłopotek 2011; Ziara, Pasko 2013]. Uruchomieniu takich inwestycji zwykle towarzyszy brak akceptacji lokalnej ludności. Na skutek sprzeciwu społeczeństwa inwestor rezygnuje z realizacji obiektu ochrony środowiska.

Kolejnym problemem stającym na drodze nowych technologii jest brak odpowiednich środków finansowych. Obecni i przyszli przedsiębiorcy nie posiadają wiedzy, skąd pozyskać fundusze na finansowanie przynajmniej części inwestycji [Malarz 2011]. Należy przyrzeć się bliżej problemowi braku odpowiedniej wiedzy społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycji ekologicznych, co pozwoli zrozumieć, jak ważna jest edukacja ekologiczna na każdym etapie naszego życia [Sobczyk 2012: 199–205].

1. Cel badań

Celem badania było określenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat gospodarki odpadami, sposobów postępowania z rosnącą masą odpadów przynależnych do różnych grup oraz możliwości uzyskania wsparcia finansowego dla inwestycji proekologicznych.

Na podstawie analizy porównawczej zebranych danych wyciągnięto wnioski o wiedzy i stopniu zainteresowania społeczeństwa problematyką zagospodarowania odpadów.

2. Charakterystyka badanej populacji

W listopadzie 2013 r. przeprowadzono badania sondażowe wśród 60 osób. Grupę badanych osób stanowili przedstawiciele aktywnych zawodowo, bezrobot-

nych oraz uczących się w wieku od 20 do 43 lat. Respondenci reprezentowali różne stopnie wykształcenia, różne zawody i grupy wiekowe (średni wiek badanych wynosił 23 lata). Wśród ankietowanych było 40 kobiet, co stanowiło 67% badanych. Wśród badanych byli mieszkańcy wsi (43%) oraz miast (57%). Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, stwierdzono, że 77% stanowiły osoby o wykształceniu średnim, 10% o wykształceniu wyższym, a 13% to osoby o wykształceniu zawodowym. Badane osoby nie były związane zawodowo z gospodarką odpadami. Niektóre osoby spotkały się z tą tematyką dopiero na etapie studiów.

3. Metodyka i przebieg badań

W celu zebrania materiału badawczego sporządzono ankietę, w której jako wprowadzenie zastosowano pytanie filtrujące: „Jak ocenił/aby Pan/i w skali 1–5 swoją wiedzę w zakresie gospodarki odpadami? (1 – słaba, 5 – bardzo dobra)”. Zadano również pytanie kontrolne: „Co robi Pan(i) z odpadami z tworzyw sztucznych?” Ankieta była jednorazowa. Przeprowadzono ją w sposób anonimowy i bez nadzoru ankietera. Przed przeprowadzeniem badań proszono respondentów o poważne i rzeczowe potraktowanie pytań kwestionariusza. Badanie trwało 15 minut.

Kwestionariusz ankiety zawierał 12 pytań dotyczących problemu gospodarki odpadami i finansowania inwestycji środowiskowych. Pierwsze pytanie było zamknięte i zadane zostało w celu uzyskania informacji, na podstawie której dokonano dalszej analizy ankiety. Pytania od 2–8 miały również charakter zamknięty, dzięki czemu można było sprawdzić poziom wiedzy ankietowanych na wybrany temat. Pytania te zawierały propozycje odpowiedzi, z których wybierało jedną, w zależności od własnych przekonań. Ankietę zredagowano w ten sposób celowo, aby ułatwić wybór preferencyjnych zachowań. Pytania 9–10 miały za zadanie ocenić wiedzę w zakresie inwestycji ekologicznych. Część druga ankiety miała charakter otwarty. Pytania 11–12 wymagały sformułowania odpowiedzi na postawione pytanie.

4. Analiza odpowiedzi i wyniki

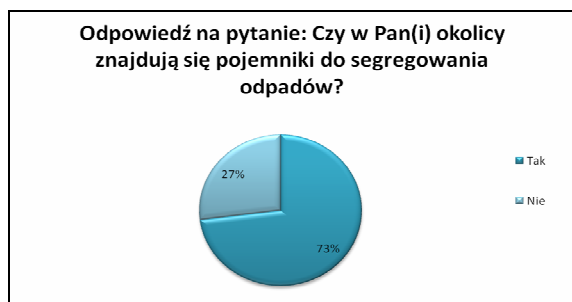
W pierwszym pytaniu, będącym pytaniem filtrującym, 43% ankietowanych oceniło swoją wiedzę jako średnią, 27% jako dobrą, 20% badanych uważa, że ich wiedza jest bardzo dobra, a tylko 7% z nich oceniło swoją wiedzę w zakresie gospodarowania odpadami jako słabą. Otrzymane wyniki potwierdzają przypuszczenia ankietera o umiarkowanym zaangażowaniu społeczeństwa w sprawy ochrony środowiska.

Drugie pytanie miało posłużyć do oceny wiedzy badanych na temat zagospodarowania tworzyw sztucznych. Wiedza na ten temat okazała się zaskakująco wysoka, ponieważ aż 83% ankietowanych udzieliło odpowiedzi świadczącej o wysokim poziomie świadomości ekologicznej. Niestety, pozostałe 14% re-

spondentów przyznało, że pali śmieci, co wskazuje, że nadal część społeczeństwa nie jest świadoma szkodliwości takiego postępowania. Pozostałe 3% wyrzuca tworzywa wraz z innymi odpadami.

Pytanie numer 3 dotyczyło wiedzy na temat postępowania ze zużytymi bateriami. 73% ankietowanych gromadzi baterie, oczekując na zbiórkę odpadów niebezpiecznych. Ta odpowiedź świadczy o rosnącej świadomości społecznej w zakresie postępowania z odpadami niebezpiecznymi. 7% badanych wyrzuca baterie do pojemnika przeznaczonego na odpady zmieszane. Ciekawy jest fakt, że 20% nie posiada takich odpadów, ponieważ używa baterii, które można naładować. Z danych tych wynika, że 93% społeczeństwa właściwie postępuje ze zużytymi bateriami, starając się przy tym ograniczać powstawanie odpadów.

Pytanie 4 dotyczyło dostępności pojemników do segregacji odpadów w miejscu zamieszkania ankietowanych. Wyniki badania przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Odsetki odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie 4

Jak widać, nieco ponad jedna czwarta badanych nie ma dostępu do pojemników do segregacji odpadów w swojej okolicy. Sytuacja ta jest niepokojąca, zwłaszcza że w ostatnim czasie znaczny nacisk kładziony jest na segregację odpadów, a nowe przepisy wprowadzają obowiązek segregacji.

Pytanie 5 dotyczyło segregacji odpadów. Zdecydowana większość – 77% respondentów – oświadczyła, że segreguje odpady. Niestety, pomimo obowiązku segregacji i wyższych opłat za odpady zmieszane, ok. 23% ankietowanych nie segreguje odpadów.

Do oceny wiedzy respondentów posłużyło także pytanie numer 6. 73% badanych uważa zmiany wprowadzone przez nową ustawę o odpadach za słuszne, 7% twierdzi, że zmiany te są złe, a pozostałe 20% nie zna ustawy i nie wie, czego ona dotyczy. Zadziwiający jest tak duży odsetek osób nieznających ustawy, choćby w zakresie podstawowym. Wszak informacje o ustawie były szeroko rozpowszechnione w mediach przed jej wprowadzeniem i po wprowadzeniu.

Pytanie 7 odnosiło się do oceny zagospodarowania odpadów w naszym kraju. Jak widać z rys. 2, aż 67% badanych uważa, że system zagospodarowania odpadów jest na bardzo niskim poziomie (rys. 2). Żaden z ankietowanych nie

stwierdził, że gospodarka odpadami w Polsce jest na wysokim poziomie. Udzielone odpowiedzi świadczą o niezadowoleniu społeczeństwa z działalności władz i samorządów oraz z braku właściwej organizacji działań w tym zakresie.

Rys. 2. Odsetki odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie 7

Zadaniem pytania numer 8 było ponowne sprawdzenie wiedzy ankietowanych w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi. 90% badanych wskazało na konieczność poddawania ich w pierwszej kolejności recyklingowi, 7% wskazało unieszkodliwianie, a pozostałe 3% składowanie. Niestety, mimo iż 90% ankietowanych udzieliło właściwej odpowiedzi, to aż połowa z nich zapytała wcześniej, czym jest recykling. Jak widać, społeczeństwo nie zna podstawowych pojęć z zakresu ochrony środowiska i nie zawsze wie, jak wygląda hierarchia postępowania z odpadami.

Pytanie 9 odnosiło się do inwestycji ekologicznych. Ponad 80% respondentów uważa, że są one potrzebne. Niestety aż 10% nie ma zdania, co może wskazywać na brak wiedzy na temat inwestycji środowiskowych.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie możliwości pozyskania funduszy na inwestycje proekologiczne. 77% ankietowanych wie, gdzie można uzyskać finansowanie lub gdzie informacje takie mogą uzyskać.

Pytanie 11 miało charakter otwarty i było powiązane z pytaniem 4. Jego zadaniem było zbadanie, czy ankietowani dostrzegają problemy w zakresie gospodarki odpadami w swojej okolicy i czy chcieliby coś zmienić w działającym systemie. 60% respondentów nie wprowadziłoby żadnych zmian do systemu gospodarki odpadami w okolicy. Aż 28% badanych nie uważa braku pojemników do segregacji za problem. Pozostałe 40% badanych wskazało na potrzebę zwiększenia liczby koszy na odpady biodegradowalne i koszy na odpady segregowane. Zauważono konieczność częstszego odbioru i wywozu odpadów problematycznych. Za ważną potrzebę uważa się też podwyższenie poziomu świadomości społecznej. Wśród propozycji zmian pojawiły się również: ujednoczenie systemu odbioru odpadów, wprowadzenie powszechnej edukacji ekologicznej, prowadzenie kampanii społecznych o tematyce środowiskowej.

Ostatnie pytanie dotyczyło budowy spalarni odpadów w sąsiedztwie ankietowanego. Zadaniem pytania było wykazanie stopnia akceptacji społecznej w zakresie tego typu inwestycji oraz obaw, jakie budzą. 77% respondentów zgodziłoby się na budowę spalarni w sąsiedztwie. Część z nich zapytała, czy taka inwestycja jest szkodliwa dla zdrowia. 23% badanych nie chce, aby w jego okolicy powstał taki obiekt. Jako powód najczęściej podawano niepożądane sąsiedztwo, zanieczyszczenia powietrza, głównie dym wydostający się ze spalarni oraz nieprzyjemny zapach. Udzielone odpowiedzi wskazują na obawy badanych przed zanieczyszczeniem ich otoczenia oraz negatywnym wpływem obiektu na ich zdrowie.

5. Dyskusja

Oceniając wiedzę i ogólną orientację badanych na temat gospodarki odpadami i inwestycji środowiskowych, stwierdzono, że badani posiadają małą wiedzę w zakresie podstawowych pojęć ekologicznych, a świadczy o tym duża liczba pytań pojawiających się w trakcie wypełniania ankiety. Z pierwszej grupy pytań zamkniętych najczęściej kłopotów sprawiły brak orientacji w nowej ustawie oraz nieznanie znaczenia pojęcia recykling. Duża część społeczeństwa zna termin recykling, ale co drugi badany zapytał o jego znaczenie. Podobnie sytuacja wygląda w zakresie znajomości ustawy. Pomimo informacji pojawiających się w mediach w trakcie wprowadzania nowej ustawy w życie, aż 20% ankietowanych nadal nie wie, czego ona dotyczy. Najbardziej satysfakcjonujące wypowiedzi uzyskano w pytaniu nr 3, w którym aż 93% respondentów odpowiedziało właściwie. Wskazuje to na znaczącą świadomość społeczną o szkodliwości zużytych baterii.

Z pytania 7 wynika niezadowolenie społeczne z systemu zagospodarowania odpadów, jednak pytanie 11 pokazuje, że społeczeństwo nie ma własnych pomysłów na poprawę sytuacji w ich otoczeniu. Wśród pozostałych respondentów były osoby dostrzegające potrzebę edukacji ekologicznej i zwiększenia liczby pojemników na segregowane odpady (właściwa postawa proekologiczna). Pytania 11 i 12 wskazały na potrzebę tworzenia inwestycji środowiskowych i dostarczania wiedzy w zakresie źródeł ich finansowania. Jednocześnie pytanie 12 wykazało, że część z tych inwestycji budzi lęk społeczny i brak akceptacji wynikający z niedostatecznej wiedzy w tym zakresie.

Podsumowanie

Zasadniczym celem tworzenia krajowego planu gospodarki odpadami jest wytworzenie systemu zarządzania odpadami, który jest zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz takiego, w którym przestrzegana jest hierarchia postępowania z odpadami. Wytworzenie takiego systemu działania pozwoli na ograniczenie liczby składowisk. Osiągnięcie efektywnego systemu zarządzania odpadami na szczeblu centralnym będzie możliwe tylko wtedy, gdy państwo

wspierać będzie wprowadzanie technologii produkcji niskoodpadowych oraz czystych technologii, nałoży nacisk na edukację ekologiczną już od najmłodszych lat i podniesie opłaty za składowanie odpadów, jednocześnie wspierając finansowo inwestycje prośrodowiskowe i badania nad technologiami odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Każda działalność związana z gospodarowaniem odpadami powinna być wspierana przez społeczeństwo i wynikać z określonych postaw. Powinno odbywać się to nie tylko przez wymuszanie określonych zachowań, lecz przez świadome i dobrowolne ich przyjęcie.

Wiedza ekologiczna powinna być nabywana już w domu rodzinnym, przekazywana przez rodziców i opiekunów, którzy wcześniej też muszą zostać przygotowani. Edukacja ekologiczna powinna odbywać się na wszystkich szczeblach nauki i kariery zawodowej, szkolenia dla kadry kierowniczej oraz personelu [Kowalska, Sobczyk 2012: 123–128; Sobczyk 2012: 199–205; Sobczyk, Biedrawa 2011: 421–430].

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa powinno dotyczyć ogólnej wiedzy o ochronie środowiska w skali lokalnej i krajowej, jak i specyficznych problemów w zakresie ekorozwoju. Potrzeba podnoszenia wiedzy z zakresu podstawowych pojęć ekologicznych ujawniła się już w trakcie przeprowadzania badań wśród społeczeństwa. Ważne jest takie prowadzenie gospodarki odpadami i polityki ekologicznej, by mogły one ze sobą współgrać i nie stanowić źródeł konfliktów [Rozporządzenie... 2012; 2013].

Literatura

- Kłopotek B. (2011), *Krajowy plan gospodarki odpadami 2014*, „Przegląd Komunalny”, nr 2.
- Kowalska A., Sobczyk W. (2012), *Directions of the reclamation and developing wasteland*, TEKA Commission of Motorization and Energetics in Agriculture PAN, vol. 12, no 2.
- Malarz A. (2011), *Wykorzystanie funduszy UE na gospodarkę odpadami*, „Przegląd Komunalny”, nr 1.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (DzU z 2012 r., poz. 645).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (DzU z 2013 r., poz. 523).
- Sobczyk W. (2012), *Problem zagospodarowania odpadów komunalnych na terenach wiejskich*, Rocznik Naukowy „Edukacja – Technika – Informatyka”, nr 3/2012-1.
- Sobczyk W., Biedrawa A. (2011), *Polityka ekologiczna gminy w zakresie gospodarki odpadami*, XXIV DIDMATTECH, Kraków.
- Uchwała nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014” (M.P. 2010, nr 101, poz. 1183).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (DzU z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.).
- Ziora J., Pasko B. (2013), *Dokąd mierzamy w gospodarce odpadami*, „Przegląd Komunalny”, nr 4.

Streszczenie

W artykule przedstawiono opinię społeczeństwa na temat dostępu do informacji o finansowaniu inwestycji środowiskowych oraz świadomość społeczną w zakresie ochrony środowiska i podstawowych pojęć z zakresu ekologii i gospodarki odpadami. W badaniu zwrócono uwagę na znaczenie edukacji ekologicznej w budowaniu świadomości społeczeństwa. W opinii respondentów zarządzanie odpadami powinno być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. Wspieranie inwestorów i rozwój nowych technologii leży w gestii władz państwa.

Słowa kluczowe: inwestycje środowiskowe, świadomość społeczna, ochrona środowiska, edukacja ekologiczna.

Access to information on the financing of environmental investments in public opinion

Abstract

The article presents the opinion of the public on access to information on the financing of environmental investments and public awareness on environmental protection and the basic concepts of ecology and waste management. The study highlighted the importance of environmental education in building public awareness. According to respondents, waste management should be consistent with the principle of sustainable development. Support for investors and the development of new technologies is the responsibility of authorities of the country.

Key words: environmental investments, public awareness, environmental protection, environmental education.